

فهرست مطالب و موضوعات
ولایت فقیه در حکومت اسلام
جلد سوم

صفحه

عنوان

درس بیست و پنجم :

لَا تَعْلُ الْفُتْيَا لِمَنْ لَا يَسْتَفْتِي مِنَ اللَّهِ بِصَفَاءِ سِرِّهِ ، وَ بَحْثُ از «مصباح الشريعة»
از صفحه ۳ تا صفحه ۲۱

شامل مطالب :

- روایت : اَطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالضَّيِّينَ ، و علم معرفة النَّفْسِ ۵
- مرجع در فتوی باید أعلم أُمَّتٍ وَ اتَّبِعَ الْخَلْقَ مِنْ أَهْلِ زَمَانِهِ وَ نَاحِيَّتِهِ وَ بَلَدِهِ بِالْحَقِّ باشد ۷
- کلام علامه حلی : لَوْ لَا زِيَارَةُ الْحُسَيْنِ وَ تَصْنِيفُ الْأَلْفَيْنِ لَهَلَكْتُنِي الْفِتَاوَى ۹
- مفتی باید أعلم النَّاسِ به کتاب خدا و سُنَّتِ رَسُولِ خِدا و اُنَّمَهُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ باشد ۱۱
- بحث در سند روایت وارده در «مصباح الشريعة» ۱۳
- کلمات سید ابن طاووس ، محمد تقی مجلسی ، شهید ثانی ، ابن فهد حلی ، فیض کاشانی ، ملا مهدی نراقی ، ابراهیم کفعمی ، محمد باقر مجلسی پیرامون «مصباح» ۱۵
- کلمات حاجی نوری ، سید علی خان مدنی شیرازی ، حاج آقا بزرگ طهرانی ، سید هاشم بحرانی ، سید حسین قزوینی ، فاضل لاهیجی ، سید ابوالقاسم ذهبی ، حاج میرزا جواد ملکی ، شیخ علی اکبر نهاوندی پیرامون «مصباح» ۱۷
- به کلام چهارده نفر در «مصباح» استشهاد شده ، که یا ضعیف ، یا حسن ، یا فوق عدالتند ۱۹
- ردّ علامه مجلسی «مصباح الشريعة» را ، و ردّ حاجی نوری ردّ علامه مجلسی را ۲۱

درس بیست و ششم :

بحث پیرامون هویت کتاب «مصباح الشريعة و مفتاح الحقيقة»

از صفحه ۲۵ تا صفحه ۴۰

شامل مطالب:

- ۲۷   انظار علماء در هویت «مصباح الشریعة» بر سه قسم است
- ۲۹   گفتار شیخ علی اکبر نهایندی ، و سید جلال الدین محدث
- ۳۱   تحقیق عالم معاصر در تدوین «مصباح» در اواخر قرن دوم
- ۳۳   ردّ صاحب «مستدرک» بر صاحب «ریاض العلماء»
- ۳۵   شواهد دالّه بر آنکه کتاب «مصباح» خطّ و نوشته حضرت صادق علیه السّلام نیست
- ۳۷   کتاب «مصباح» در تلقی بقبول ، همانند «تحف العقول» و «إرشاد القلوب» است
- ۳۹   حاجی نوری (قدّه) «مصباح» را از فضیل بن عیاض می‌داند

درس بیست و هفتم:

در فتوی ، علاوه بر اجتهاد در علوم ظاهریّه ، صفای قلب لازم است

از صفحه ۴۳ تا صفحه ۶۷

شامل مطالب:

- ۴۵   روایات معصومین علیهم السّلام از جهت ارتقله معانی در مراحل متفاوتی واقعند
- ۴۷   در اخبار ائمّه علیهم السّلام جواهر اسرار آمیزی است برای خواصّ
- ۴۹   وحدت وجود ، از راقی‌ترین اسرار آل محمد علیهم السّلام است
- ۵۱   وحدت وجود ، حقیقت لا إله إلا الله است
- ۵۳   خطبه «نهج البلاغه»... وَ لَكِنْ أَخَافُ أَنْ تَكْفُرُوا فَيَ بَرَسُوَلِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
- ۵۵   آیات مشهوره حضرت امام زین العابدین علیه السّلام در لزوم کتمان سرّ
- ۵۷   ائمّه علیهم السّلام أصحاب خاصّی داشتند که اسرار را برای آنها بیان می‌کردند
- ۵۹   بایزید بسطامی و معرف کَرّخی ، دربان و سقّای خانه امامان بوده‌اند
- ۶۱   ممکنست «مصباح الشریعة» نوشته فضیل بن عیاض باشد
- ۶۳   فضیل بن عیاض از اعظام صوفیّه حقیقیّه ، و مورد تصدیق نجاشی و شیخ است
- ۶۵   در فتوی دادن ، علاوه بر اجتهاد ظاهری ، یقین و نور باطن لازم است

فهرست مطالب و موضوعات

صفحه	عنوان
۶۷	فتوی باید معاینه باشد
درس بیست و هشتم :	
ولایت عدول مؤمنین ، و بیان حقیقت ولایت فقیه	
از صفحه ۷۱ تا صفحه ۹۲	
شامل مطالب :	
۷۳	معنی حقیقت ولایت و ولایت حیوانات و بهائم بر بچه‌های خود
۷۵	ولایت عدول مؤمنین ، و فساق آنها در صورت فقدان عدول
۷۷	کیفیت و حقیقت ولایت فقیه
۷۹	معنی ولایت ، إنشاء حکم است در موارد جزئیّه
۸۱	أَهْمِيَّتِ ابْنِ وَلايَةِ ؛ الرَّادُّ عَلَيْهِ ، الرَّادُّ عَلَيْنَا
۸۳	بیان احکام از ناحیه ائمه علیهم السلام بر اساس ولایت کلیّه و إحاطه نفسانی بوده است
۸۵	مفاد : مَا مِنْ شَيْءٍ يُقْرَبُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ وَ يُبَاعِدُكُمْ مِنَ النَّارِ ...
۸۷	علاوه بر أعلمیت فقیه ، اقوائت وی در انجام امور لازم است
۸۹	تفسیر آیه : أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ...
۹۱	بیان مفاد : زَادَهُرْ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ
درس بیست و نهم :	
در ولایت فقیه ، علاوه بر أعلمیت ، اسلام و تشیع لازم است	
از صفحه ۹۵ تا صفحه ۱۱۵	
شامل مطالب :	
۹۷	بیان معنی أعلمیت به حکم خدا در ولایت
۹۹	پس از بیعت با ولی حق ، نکث آن حرام است
۱۰۱	علت امتناع امیر المؤمنین علیه السلام از قبول بیعت مردم پس از عثمان
۱۰۳	مفاد : وَأَنَا لَكُمْ وَزِيرًا خَيْرٌ لَكُمْ مِنِّي أَمِيرًا

- ۱۰۵ خطبه ۱۲۹ «نهج البلاغه» در شرائط حاکم اسلام
- ۱۰۷ تتمه بحث در لزوم اقوائیت و أعلمیت به حکم خدا در ولایت فقیه
- ۱۰۹ مفاد آیه: وَ لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا
- ۱۱۱ هرگونه حکومتی از کافر بر مؤمن، طبق آیه قرآن منفی است
- ۱۱۳ ورود نمایندگان اهل ذمه به مجلس شوری، طبق آیه قرآن منفی است
- ۱۱۵ بیان حضرت آیه الله علامه طباطبائی قدس الله تربته در حقیقت تشیع

درس سی ام:

از شرائط ولایت فقیه هجرت به دارالاسلام است

از صفحه ۱۱۹ تا صفحه ۱۴۴

شامل مطالب:

- ۱۲۱ تفسیر شیخ طبرسی در «مجمع البیان» از آیه: إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَ هَاجَرُوا وَ جَاهَدُوا ...
- ۱۲۳ بعضی ولایت را در این آیه بمعنی ارث تفسیر کرده اند
- ۱۲۵ تفسیر آیه طبق مفاد «المیزان فی تفسیر القرآن»
- ۱۲۷ بحث هرون با حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام درباره ارث عم
- بعضی ولایت در آیه را بمعنی تناصر و تعاون و موالات در دین، و بعضی نفوذ در امان دانسته اند
- ۱۲۹
- ۱۳۱ بقاء لزوم هجرت به دارالاسلام تا روز قیامت
- ۱۳۳ حرمت تعرب بعد از هجرت
- هجرت بر دو گونه است: هجرت به دارالاسلام و هجرت از بادیه و بیابان به شهر برای
- ۱۳۵ تعلم احکام
- ۱۳۷ لَا تَنْقَطِعُ الْهَجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التَّوْبَةُ
- ۱۳۹ وجوب هجرت جمیع مسلمین جهان به دارالاسلام
- ۱۴۱ حرمت سکونت و اقامت در بلاد کفر
- حرمت دخول در شؤون ولایتی برای مسلمینی که در سفر به دارالاسلام بالمره از بلاد کفر

۱۴۳ قطع علاقه نکرده‌اند

درس سی و یکم:

یکی از شرایط ولایت فقیه، ذکوریت است

از صفحه ۱۴۷ تا صفحه ۱۶۴

شامل مطالب:

- ۱۴۹ الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ ... و نقل کلام لغویین، در معنی قوام و مشتقات آن
- ۱۵۱ شأن نزول آیه مبارکه طبق نقل مفسرین
- ۱۵۳ عمومات حکم قصاص، و تخصیص آن در مورد حبیبیه: زن سعد بن ربیع
- ۱۵۵ گفتار زمخشری در تفسیر آیه مبارکه
- ۱۵۷ روایت بیهقی از أسماء دختر یزید أنصاری، و پیام زنان مدینه به رسول الله
- ۱۵۹ أَنَّ حُسْنَ تَبَعُلٍ إِحْدَاكُنَّ لِرُؤُوسِنَّهَا وَ طَلَبَهَا مَرْضَاتَهُ وَ اتِّبَاعَهَا مُوَافَقَتَهُ، يَعْدِلُ ذَلِكَ كُلُّهُ
- ۱۶۱ آیه: وَ لِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ
- ۱۶۳ روایت ابوبکره: لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَوْ أَمَرَهُمْ امْرَأَةٌ

درس سی و دوم:

از شؤون ولایت فقیه، عدم جواز دخول زنان در مجلس شوری است

از صفحه ۱۶۷ تا صفحه ۱۸۴

شامل مطالب:

- ۱۶۹ گفتار شیخ محمد عبده در تفسیر: وَ لَا تَطْبَعُوهُنَّ فِي الْمَعْرُوفِ حَتَّى لَا يَطْمَعَنَّ فِي الْمُنْكَرِ
- ۱۷۱ وَ اكْتُمُفْ عَلَيْهِنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ بِحِجَابِكَ إِيَّاهُنَّ، فَإِنَّ شِدَّةَ الْحِجَابِ أَبْقَى عَلَيْهِنَّ
- ۱۷۳ دخول در مجلس شوری از شؤون ولایت است، نه مصداق وکالت
- ۱۷۵ مفاد: فَالْصَّلَاحَةُ قَبِيحَةٌ حَفِظْتُ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ
- ۱۷۷ مفاد: وَ قَرَنَ فِي بُيُوتِكُنَّ اخْتِصَاصَ بِهِ أَزْوَاجِ رَسُولِ اللَّهِ نَادِرٌ
- ۱۷۹ اعتراض عامه مسلمین به عائشه در خروج، به ادعای طلب صلاح

مرد بودن اعضای شورای نگهبان ، إشکال دخول زنان را در مجلس رأی گیری از بین نمی برد	۱۸۱
از شرائط ولایت فقیه ، عقل و بلوغ است	۱۸۳

درس سی و سوم :

تعیین ولی فقیه به نظر اهل حل و عقد است ، نه رأی اکثریت عامه مردم
از صفحه ۱۸۷ تا صفحه ۲۰۵

شامل مطالب :

مفاد آیه : فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ، و آیه : قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ	۱۸۹
اکثریت مردم طبق منطق احساس حرکت دارند ، نه منطق عقل	۱۹۱
آیات داله بر اینکه عامه مردم از حق گریزانند	۱۹۳
انتخاب عامه مردم ، طبق ذوق و اندیشه سطحی و چشم ظاهرین آنهاست	۱۹۵
إشکال وارد و لاینحل ، بر طرفداران رأی اکثریت عامه	۱۹۷
در اسلام مشورت با اکثریت عامه نیست ؛ مشورت با اهل حل و عقد است	۱۹۹
مفاد آیه : وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ	۲۰۱
مفاد و معنی أخذ به مجمع علیه ، و ترک شاذ و نادر	۲۰۳
مشورت پیامبر ، مقدمه است برای تصمیم گیری در رأی نهائی خود	۲۰۵

درس سی و چهارم :

ولایت فقیه بر قدرت عقلی و قدرت خارجی متکی است
از صفحه ۲۰۹ تا صفحه ۲۲۸

شامل مطالب :

راه اثبات ولایت فقیه ، همان طرق عقلائی است	۲۱۱
دلالت نامه حضرت امیرالمؤمنین به مالک ، در انحصار تعیین قاضی به نظر حاکم	۲۱۳

فهرست مطالب و موضوعات

صفحه	عنوان
۲۱۵	اهل حلّ و عقد خود بخود معروفند ، نیاز به معرفّ ندارند
۲۱۷	علم وجدانی هر فرد ، خود راهبر به سوی ولایت فقیه است
۲۱۹	تفکیک قوای ثلاثه ، مبدأش از ارسطو است
۲۲۱	آیه الله نائینی ، تفکیک قوا را بر فرض حکومت جائزه پیشنهاد کرده است
۲۲۳	نهج البلاغه : وَ الْإِمَامَةُ نِظَامًا لِلْأُمَّةِ ، وَالطَّاعَةُ تَعْظِيمًا لِلْإِمَامَةِ
۲۲۵	تفسیر آیه : وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا
۲۲۷	روایت وارده از قتاده در تفسیر : وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا

درس سی و پنجم :

وظیفه ولی فقیه إقامة عدل ، نماز ، زکوة و حفظ حقوق خاصه مسلمان و اهل ذمه است
از صفحه ۲۳۱ تا صفحه ۲۵۰

شامل مطالب :

۲۳۳	آیه : الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوُا الزَّكَاةَ ...
۲۳۵	وظیفه ولی فقیه ، جهاد در راه خدا و امر بمعروف و نهی از منکر است
۲۳۷	خطبه امیر المؤمنین : إِنْ أَلَّ اللَّهُ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آءَالِهِ بِالْحَقِّ لِيُخْرِجَ عِبَادَهُ مِنْ عِبَادَةِ عِبَادِهِ ...
۲۳۹	إرسال پیغمبران برای خارج کردن ذمه مردم است از زیر بار یوغ متجاوزان
۲۴۱	مفاد آیه : وَ أُمِرْتُ لِأَعْدَلَ بَيْنَكُمْ
۲۴۳	در حقوق ، عدالت مطلوب است ، نه تساوی در آن
۲۴۵	در حکومت اسلام ، حق مسلمان با حق اهل ذمه متفاوت است
۲۴۷	هیچ مکتبی در عالم ، چون اسلام ، حفظ حقوق اقلیتها را ننموده است
۲۴۹	مرز اسلام عقیده است ، و خاک مسلمان محترم است

درس سی و ششم :

جهاد در هر زمان واجب کفائی است ، و باید زیر نظر ولایت فقیه انجام پذیرد

از صفحه ۲۵۳ تا صفحه ۲۷۴

شامل مطالب :

- ۲۵۵ در منطقۀ اسلام ، باید مصطلحات اسلامی را بکار برد
- ۲۵۷ جهاد تا روز قیامت ، در هر زمان واجب کفائی است
- ۲۵۹ آیات قرآنیۀ دالّۀ بر اطلاق وجوب جهاد
- ۲۶۱ کلام شیخ (ره) در وجوب جهاد حدّأقلّ سالی یکبار
- ۲۶۳ جهاد بدون اذن ولیّ فقیه حرام است
- ۲۶۵ رابطه در رتبه متأخرّ از جهاد است از ۳ روز تا ۴۰ روز
- ۲۶۷ *الْخَيْرُ كُلُّهُ فِي السَّيْفِ وَ تَحْتَ ظِلِّ السَّيْفِ*
- ۲۶۹ آیات وارده در لزوم و عظمت جهاد فی سبیل الله
- ۲۷۱ إشکال صاحب «جواهر» بر وجوب عینی بودن جهاد
- ۲۷۳ روایات دالّۀ بر اینکه : مشروعیت جهاد مشروط است به ولایت